

УДК 355:929 Вуковић В.
94(497.11)“1914/1918”

DOI <https://doi.org/10.31212/tokovi.2018.2.mla.29-38>

Оригинални научни рад

Примљен: 11. 3. 2018.

Прихваћен: 25. 5. 2018.

Божича Б. МЛАДЕНОВИЋ

Филозофски факултет Универзитета у Нишу
bozica.mladenovic@filfak.ni.ac.rs

Властимир Вуковић у Великом рату: од Битке на Мачковом камену до преласка на Солунски фронт*

Апстракт: Велики рат (1914–1918) је био у историји српског народа велики и преломни догађај. Многи до тада непознати људи дали су несебично свој допринос у одбрани отаџбине и учествовали у покрету отпора. Један од њих је и Властимир Вуковић, који је као добровољац ратовао 1914. године, а потом за време окупације учествовао у герилским акцијама и Топличком устанку. У чланку су приказане његове најважније активности у овом периоду.

Кључне речи: Властимир Вуковић, Велики рат, Топлички устанак, Солунски фронт, 1914–1918.

У Великом рату су многи до тада непознати људи постали историјске личности. Међу њима је и Властимир Вуковић, који је на почетку рата имао 16 година. Када се завршила ова светска катастрофа, Вуковић је био двадесетогодишњак. У историју је „ушао“ као један од тројице бораца Ибарско-копаоничког одреда који су извели немогућу мисију, однели писмо команданта одреда Косте Војиновића Косовца од Копаоника (село Бабице) до српске врховне команде на Јужном фронту. Путовање је трајало 55 дана и прешли су невероватних скоро 400 километара.

* Чланак је резултат рада на пројекту *Од универзалних царстава ка националним државама. Друштвене и политичке промене на Балкану* (N° 177030), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Властимир Вуковић је рођен 1898. у селу Комирићи, у Рађевини. Отац му је био Стеван Вуковић. Старији Вуковић је на почетку Великог рата 1914. учествовао у пограничним борбама на Дрини и Сави.¹ Исте године млађи Вуковић је у Прокупљу завршио шести разред гимназије. О њему је у говору на седници Народне скупштине на Крфу у пролеће 1917. између осталог речено: „Да вам о овом младићу додам још и ово. Кад му је било 16 година, отишао је у добровољце и учествовао у борбама на Дрини, поименице на Мачковом камену, али је он то по својој скромности прећутао. И у Топлици се он показао храбар, те га је Коста Војиновић произвео за поднаредника“²

Властимир Вуковић није одступио са главнином српске војске преко Албаније и северне Црне Горе до обала Јадрана. Он је у јесен друге ратне године остао у Прокупљу. За време окупације Србије у Великом рату на подручју Топличког округа непрекидно је постојао покрет отпора, који је нарочито ојачао од јесени 1916. године. Тада је на ове просторе са Солунског фронта „стигао“ четнички војвода Коста Пећанац. Он је долетео авионом типа *њепор* који је возио француски пилот Рене Корнемон, са задатком да подигне устанак у Топлици по пробоју Јужног фронта и на тај начин омогући брже наступање српској војсци и савезницима.³

-
- 1 Драгољуб Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића (Поводом седамдесетогодишњице Топличког устанка)“, *Лесковачки зборник*, бр. XXVIII, 129–132.
  - 2 *Побуна у Топлици и Јабланици. Говор у Народној скупштини 12. априла 1918. године на Крфу*, (Београд: Књижарница Геце Кона, 1919), 42–43.
  - 3 По инструкцији која је Кости Пећанцу саопштена 3. септембра 1916. године у Оперативном центру Врховне команде у Солуну, задатак му је био: „1. да у пределу Топлице и Јужне Мораве пронађете наше тамошње обвезнике, да им саопштите наш скори долазак и да их организујете за четничку акцију. 2. да ступите у везу са Арнаутима и да гледате да их придобијете да нашу ствар. Прогласи за њих одштампани су и предају Вам се. Ове прогласе растурићете тек кад се осети да Бугари почну напуштати Македонију. 3. да нашем народу дате на знање да ћемо ускоро доћи и да му изложите општу ситуацију у Европи. 4. да четничку акцију отпочнете тек онда кад се буде јасно видело да Бугари одступају и да је наша војска близу. Уопште, Ваше бављење мора да остане у највећој тајности. Бугарске власти не смеју сазнати за Вас и Вашу акцију, како не би предузимале репресивне мере према становништву. 5. експлозивом који будете понели вршићете рушење мањих објеката на железницама и друмским мостовима како би ометали транспорте непријатеља. Ово ћете предузети тек онда кад се буде јасно видело да смо близу и да се Бугари повлаче. Веће објекте немојте рушити. 6. Ви ћете бити у арнаутском оделу, а у случају да паднете у шаке непријатељу, не треба одати ко сте, да сте послани из Оперативне војске.“

Вуковић је, приликом давања изјаве у Врховној команди српске војске на Солунском фронту, до кога се пробио у јесен 1917, испричао да од радости није могао веровати када је 1916. чуо да Коста Војиновић четује.⁴ Касније је сплет околности био такав да је Вуковић постао један од најближих људи Косте Војиновића, који се у Ибарско-копаоничком одреду борио више месеци а августа 1917. се добровољно пријавио да са шесторицом другова однесе писмо српској Врховној команди.⁵

Драгољуб Трајковић је у чланку публикованом у *Лесковачком зборнику* анализирао Вуковићеве „хартије“, које се, претпостављамо, чувају у породици.⁶ На почетку својих записа Властимир Вуковић је забележио да је „пред Божић 1916. године“ Коста Пећанац са Солунског фронта авионом пребачен у Србију „са специјалним задатком“ да дигне народ на устанак против окупатора: „Тај његов задатак био је у вези са пробојем Солунског фронта, који је ускоро требао да буде.“ Вуковић је почетак устанка због којег је Пећанац стигао у Србију повезивао са почетком савезничке офанзиве на Јужном фронту и сматрао је да је требало да „започну истовремено“. У тренутку када је четнички војвода полетео авионом из Солуна, ова замисао је „имала своју логику“. У међувремену су се ратне околности промениле. У табору сила Антанте појавила су се два проблема: пораз Румуније у јесен 1916. и „постепено испадање“ Русије из рата. Услед тога је до пробоја Солунског фронта дошло две године касније од планиране акције поводом које је Пећанац стигао у Топлицу.⁷

У наставку белешки Вуковић је записао да су се због измењених околности у силама Антанте герилски одреди у Србији нашли у, најблаже речено, чудној позицији. Одреди којима су командовали Коста Пећанац, Коста Војиновић, Милинко и Тошко Влаховић и Јован

Миливоје Перовић, *Топлички устанак 1917*, (Београд: Слово љубве, 1971), 60–61.

4 Андреј Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916–1918*, (Београд: Српска књижевна задруга, 1987), 145–146.

5 Властимир Вуковић је о свом учешћу у Топличком устанку и покрету отпора дао изјаву 16 година касније. Војни архив – Београд, пописник 7, кутија 79, фасцикла 9, број 11, В. Вуковић, Топлички устанак 1917. године, изјава дата у Охриду 18. маја 1933.

6 По завршетку Великог рата Властимир Вуковић је завршио Правни факултет у Београду. У међуратном периоду био је судија, потом председник суда у Прокупљу. Касније је, све до почетка Другог светског рата, био председник Округлог суда у Охриду. Умро је у Београду 1986. године у 88. години живота.

7 Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 130.

Радовић, били су у „доста незавидној ситуацији“. Њихови команданти нису били сложни по питању да ли устанак треба започети одмах или почетак одложити до пробоја Солунског фронта. Нарочито је Коста Пећанац инсистирао на чекању солунске офанзиве као времену за почетак устанка.⁸

Властимир Вуковић је о „подвојености у вођству“ српске гериле и „прераном почетку устанка“ стекао одређени закључак, настао као резултат дубоког промишљања савременика и у исто време учесника устанка. Он је записао како се заправо ушло у борбе из којих је проистекао устанак: „А кад Пећанцу није пошло за руком да устанак одложи и кад је био принуђен да се стави на чело устанка, који је, истина, букнуо из самог народа, онда је било јасно да је Пећанац био у праву“. Младог Вуковића су дубоко погодила страдања цивилног становништва и велика материјална штета коју је нанела казнена експедиција здруженог окупатора. Стога је забележио: „И поред не знам каквих првих успеха, устанак [је] морао да буде утрнут и да буде угушен у великој крви. А последице тога изиле су се у ужасном бугарском терору, који је завладао над територијом преко које је устанак прохујао. Тај терор однео је у гроб око двадесет хиљада нашег света обојег пола и разног узраста, од детета у колевци до крајње изнемогле старости“.⁹

Властимир Вуковић је остао упамћен по акцији ношења извештаја Косте Војиновића српској врховној команди у Солуну.¹⁰ Одлука о овој мисији је, по његовим белешкама, донета почетком јуна 1917, по повратку Косте Пећанца из Бугарске.¹¹ На састанку у Вичкој шуми је свештеник Димитрије Димитријевић тражио од двојице

---

8 Исто.

9 Исто.

10 Носилац писма Прока Планић је донео у Солун све што је понео из Бабица. То су били Војиновићев извештај Врховној команди и писма пешадијском пуковнику Панти К. Грујићу, пешадијском потпуковнику Светомиру С. Ђукићу и пешадијском капетану II класе Момчилу Бајаловићу. Архив Србије, Министарство војно, Комисија, министар војни министру унутрашњих дела 9. 9. 1917, Пов. Ф.Б.О.Бр. 6744.

11 Будући да је Вуковић датирао по сећањима важне догађаје, проверили смо белешке Пећанца и Војиновића: *Жив се не предајем !!!, Дневник Косте Војиновића Косовца од 1916. до 1917. године*, пр. Божица Младеновић, (Ниш: Талија издаваштво, Филозофски факултет Ниш, 2017); *Дневник Косте Миловановића Пећанца од 1916. до 1918. године*, пр. Божица Младеновић, (Београд: Историјски институт, 1998). Овај податак је нетачан, судећи по дневнику Косте Војиновића.

челних војвода да се неколико четника упути у Солун српској врховној команди и однесе писмо о догађајима у окупираној Србији. Сматрао је да врховна команда и српска влада треба да буду обавештене о устанку, његовим резултатима и злочинима које су Бугари починили гушећи устанак. Циљ акције, како је замишљао поп Мита, био би да Влада и Врховна команда замоле савезнике да интервенишу, да се престане са паљењем села и бруталним убиствима. Војвода Пећанац је, по сећањима Властимира Вуковића, наредио Војиновићу да изведе акцију.¹²

У извештају је четнички војвода Војиновић описао ситуацију у окупираној Краљевини Србији, наглашавајући да је то време за српски живаљ представљало „најтеже (дане) и најгрозније тренутке“. Окупатор је пропагандом и физичким истребљењем радио на сламању политичке свести и националног осећања код српског становништва, па је било неопходно ради очувања самосвести народа пружати оружани и пропагандни отпор. Војиновић је сажето објаснио разлоге који су довели до избијања устанка, као и последице побуне против окупационе власти. Управо због безнађа које је лагано освајало људе, он је одлучио да пошаље групу четника са извештајем „пошто видим да Врховна Команда није о догађајима у Србији потпуно информисана била“.¹³ У последњем делу извештаја војвода Војиновић је предложио Врховној команди неколико конкретних врста помоћи.¹⁴ Помоћ је тражио овако: „А ако Срп.[ска] Врх.[овна] Команда жели повести рачуна о српском народу, који се сада пати овамо и

12 Овај податак није тачан. Коста Војиновић је записао 23. јула / 5. августа 1917. године: „Налазимо се на истом месту. Решисмо ја и војвода поп Димтрије Димитријевић, да он са потпоручником Александром Пипером и још 5 четника прође кроз фронт и однесе извештај српској Врховној команди“. *Жив се не предајем !!!*, 221. У дневнику команданта Централног одреда нема записа о овом догађају. Закључујемо да је Војиновић осмислио и урадио све ово без икаквог договора са Пећанцем.

13 *Жив се не предајем !!!*, 223.

14 Војиновић је експлицитно навео: да лецима, који би били бацани из авиона по окупираној Србији, одмах започне пропаганда у корист Србије, да одмах дође један официр и донесе новац неопходан за борбу и за помоћ становништву које је остало без средстава за живот, да авионом буде пребачен „један спреман хирург“ са потребним санитарским материјалом, да се преко Албаније убаци једна добро опремљена чета добровољаца и да се герили пошаљу инструкције за рад и одреде начини одржавања везе. *Жив се не предајем !!!*, 224–225.

који још у њој и нами гледа спасиоце, онда нека једино изволи испунити ова неопходна потребна наша тражења“.¹⁵

Група од седам људи кренула је из села Бабица на Копаонику према Солуну 5. августа 1917. Димитрије Димитријевић је био предводник, Александар Пипер заменик командира, а Прока Планић носилац писма.¹⁶ Остали чланови групе били су Влајко Владисављевић, Властимир Вуковић, Ратко Стефановић и Петар Јовановић, прекаљени борци Ибарско-копаоничког одреда, одабрани међу добровољцима за извршење задатка.¹⁷ Војиновић је забележио: „Сви су пошли са особитом вољом и тврдо решени да у име Бога изврше тешки задатак. Сви смо им пожелели сретан пут и скоро виђење у слободној Великој Србији.“¹⁸ По Вуковићевим белешкама, војвода Војиновић предао је писмени извештај Димитријевићу, а осталима рекао да је поп Мита вођа групе „и да нам је дужност покоравати се његовим заповестима“. Седморица четника узела су по двеста метака и две бомбе, опростили се са војводом и четницима и кренули на дугачак и неизвестан пут.¹⁹

Носиоци писма кренули су на југ, најпре долином Ибра, потом долином Дрима, да би преко Ораховца и Велике Хоче и кроз жупу Сиринићи, избили на Шар-планину.²⁰ Када су били у непосредној близини фронта, открила их је бугарска војска. Био је 10. септембар, 35. дан путовања. Дошло је до сукоба између српских герилаца и бугарске војске. Поп Мита је бомбом прокрчио пут себи и Пиперу. Стефановић и Јовановић су погинули. Планић, Вуковић и Владисављевић су побегли свако на своју страну.²¹ Димитријевић и Пипер су провели 11. септембар сакривени у неком рову. Кад су увече кренули даље били су опкољени и после пуцњаве у којој је Димитријевић рањен у стомак, обојица заробљени.²² Димитрије Димитријевић и Александар Пипер били су затворени у нишку тврђаву и подвргнути саслу-

15 *Жив се не предајем !!!*, 224.

16 Божица Младеновић, „Димитрије Димитријевић, ученик Призренске Богословије“, *Историја и значај Призренске Богословије*, ур. Славиша Недељковић, (Ниш: Филозофски факултет, 2013), 121-131.

17 Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916-1918*, 444-445.

18 *Жив се не предајем !!!*, 228.

19 Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 130.

20 *Исто*.

21 *Исто*, 129.

22 Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916-1918*, 445. - Властимир Вуковић је записао: „Било је око два сата после пола ноћи, кад чусмо да Бугари, из правца одакле смо дошли, вичу неком: 'Предавај се'. После тога чусмо неколико револверских хитаца, а затим се све смири. Тада смо закључили да су Бугари

шању и тортури. У тврђави им се изгубио сваки траг. Осим записника са њиховог саслушања који су сачувани, ништа друго се не зна о двојници истакнутих личности из устаничких и герилских борби.

Вуковић, Планић и Владисављевић су кренули даље. После двадесет дана лутања, успели су да пређу бугарску линију фронта на врху Тамарос на планини Галичици. Неколико дана по преласку фронта, дошли су у српску врховну команду у Солуну.²³ Пуковник Данило Калафатовић, шеф Оперативног одељења Врховне команде, примио је тројицу герилаца. Вуковић је забележио: „Рапортирао сам му по војнички да смо дошли из Србије, из Ибарско-копаоничког одреда војводе Косте Војиновића, и да смо донели извештај о устанку у Топлици; потом сам му предао писмени извештај, и кад нам је пуковник казао: 'Браво јунаци!', ми смо у глас узвикнули: 'Живела Србија!'”²⁴

Врховна команда српске војске је, после анализе приспелог извештаја, донела одлуку да упути капетана Јована Илића и пилота Сенишу Стефановића у Србију.²⁵ Илић и Стефановић су се пре поласка на пут срели у Микри са Вуковићем. Вуковић се сећао: „Једнога дана месеца августа 1917. год. позва ме пуковник Калафатовић и нареди да пред Врховном командом сачекам једног Енглеза са мотоциклом. Казао ми је да тај војник зна где треба да ме одвезе. [...] Сео сам у корпу и отишли смо у Микру. У Микри се заустависмо пред једном бараком из које изађоше капетан Јован Илић и пилот Сениша Стефановић.”²⁶ Илић, Стефановић и Вуковић су разговарали о стању у Србији, четничкој организацији и устанку. Капетан Јован Илић и пилот Сениша Стефановић су тражили од Властимира Вуковића да им покаже најпогоднија места за слетање у Топличком округу, где могу сакрити авион и како да најлакше пронађу четничке војводе.²⁷ Вуковић је записао: „Ја сам им показао нека места, и они су та места обележили у

похватили поп-Миту и Ацу Пипера. Доцније смо сазнали да је тако и било.“ Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 130

23 Када су прешли фронт, на првој борбеној линији наишли су на војнике руског четвртог пука. После испитивања и провере, руска команда их је предала француској команди, која их је такође испитивала, проверавала и преводила писма. Тек 11. октобра 1917. године тројица герилаца стигла су у српску врховну команду. Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916–1918*, 510.

24 Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 131.

25 О акцији капетана Илића видети: Митровић, *Устаничке борбе у Србији 1916–1918*, 458–460, 474.

26 Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 131–132.

27 Божица Младеновић, „Нови подаци о Јовану Илићу и Сениши Стефановићу“, *Историјски часопис*, књ. XL–XLI (1993–1994), 212.

својим картама. Упутио сам их на људе које тамо треба да нађу и који ће их одвести овом или оном вођи.“²⁸

Властимир Вуковић је пружио све информације и податке двојици српских официра, али није пристао да се врати у Србију. То је правдао исцрпљеношћу и болешћу.²⁹ И заиста, када се има у виду километража коју је група четника препешачила, не можемо замерити Вуковићу што је одбио да се врати и настави герилску борбу. Када, међутим, имамо у виду да је до Топлице требало да отпутује авионом, некако се логички поставља питање да ли само због умора и исцрпљености није желео да напушта Солунски фронт. Да ли је можда сумњао у успешност акције Илића и Стефановића? Или му пак ситуација у окупираној Србији није одговарала, односно да ли је подстицала подозрење и сумњу?

Акција капетана Илића и пилота Стефановића завршила се трагично. Авион се срушио, вероватно услед квара на уређајима. Српски капетан и пилот су ухапшени, саслушавани и осуђени на смртну казну.³⁰ И по завршетку рата у Вуковићевом памћењу остала је дубоко урезана слика свих сабораца који су настрадали, посебно капетана Јована Илића из Прокупља.³¹

28 Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 132.

29 У белешкама је Вуковић записао да је пуковник Калафатовић више пута инсистирао да се врати у Србију авионом, са Илићем и Стефановићем. Властимир Вуковић није пристао. Забележио је и: „Синиша ме упита да ли бих пристао да се вратим у Србију, јер је то војвода Војиновић у свом писму захтевао. Одговорио сам му да сам и сувише изнурен од пута и маларије и да због тога не могу дати пристанак за повратак у Србију“. Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 132.

30 Младеновић, „Нови подаци о Јовану Илићу и Синиши Стефановићу“, 212.

31 Вуковић је посебно дирљиво описао сусрет са мајком Јована Илића: „Мајка капетана Јове Илића звала се баба Бона. Дође ми она 27. марта 1927. год. у канцеларију Првостепеног суда у Прокупљу где сам ја био судија. Беше погрбљена и изнемогла. Рече ми да је изгубила мужа Мијалка, [и] ратника са Солунског фронта и храниоца - сина Јову, кога су Бугари 1917. године стрелили у нишкој тврђави. За овог свог изгубљеног сина - храниоца вели да јој држава даје годишње петстотина динара и ништа више. Молила ме је за праведну интервенцију код најмеродавнијих (као председника одбора за прославу десетогодишњице Топличког устанка) да јој се као мајци једног хероја додели заслужена помоћ. Видим да ова заслужна старица тавори своје старе дане и живи са једном утехом, поносна да је имала сина јунака, који је волео своју земљу свим жаром синовље љубави, волео ју је више него своју мајку, јер је за њу дао живот, да би своју мајку оставио у глади и беди. А ја као тада млад човек, који је преживео тешке и судбоносне дане, живео сам у вери и убеђењу да наша мила отаџбина, за коју смо се жртвовали, неће пропустити да поведе рачуна о породици пок.[ојног] Јована и сличним породицама. Преварио сам се у свом веровању, јер све што је Краљевина Југославија учинила за жртве првог светског рата, породице изгинулих, ратну сирочад и инвалиде, није дало никакве наде да ће се

Критички приступајући белешкама Властимира Вуковића, које су вероватно настале у зрелим годинама његовог живота, закључујемо да је био учесник у Топличком устанку и герилским борбама, али и једне, рекли бисмо немогуће мисије. У реалности је задатак остварен, предајом извештаја Косте Војиновића шефу Оперативног одељења Врховне команде српске војске, пуковнику Данилу Калафатовићу. Тако је Властимир Вуковић као деветнаестогодишњи младић препешачио пут од око 400 километара, од копаоничког села Бабице до Солунског фронта. То је био његов допринос у борби за ослобођење и обнову независности отаџбине.

Извори и литература

Необјављени извори

- Војни архив. Пописник 7, кутија, 79, фасцикла 9, број 11.
- Архив Србије. Министарство војно.

Објављени извори

- *Побуна у Топлици и Јабланици. Говор у Народној скупштини 12. априла 1918. године на Крфу*. Београд, 1919.
- *Дневник Косте Миловановића Пећанца од 1916. до 1918. године*, пр. Божица Младеновић. Београд: Историјски институт, 1998.
- *Жив се не предајем !!!, Дневник Косте Војиновића Косовца од 1916. до 1917. године*, пр. Божица Младеновић. Ниш: Талија издаваштво, Филозофски факултет Ниш, 2017.

Литература

- Митровић, Андреј. *Устаничке борбе у Србији 1916–1918. године*. Београд: Српска књижевна задруга, 1987.
- Младеновић, Божица. „Нови подаци о Јовану Илићу и Синиши Стефановићу“. *Историјски часопис*, књ. XL–XLI, 341–344.
- Младеновић, Божица. „Димитрије Димитријевић, ученик Призренске Богословије“. *Историја и значај Призренске Богословије*, ур. Славиша Недељковић, 121–131. Ниш: Филозофски факултет.
- Перовић, Миливоје. *Топлички устанак 1917*. Београд: Слово љубве, 1971.
- Трајковић, Драгољуб. „Из успомена Властимира Вуковића (поводом седамдесетогодишњице Топличког устанка)“, *Лесковачки зборник*, бр. XXXVIII, 129–132.

икад држава осврнути на оне који су је створили“. Трајковић, „Из успомена Властимира Вуковића“, 132

Summary

Božica B. Mladenović

Vlastimir Vuković in the Great War: from the Battle on Mačkov Kamen to the Salonika Front

Abstract: The Great War (1914–1918) was a great and decisive event in the history of the Serbian people. Many people, previously unknown, unselfishly contributed to the defence of their homeland and participated in the resistance movement. One of them was Vlastimir Vuković, who fought as a volunteer in 1914, and later, during the occupation, participated in guerrilla actions in Toplica uprising. The article presents his most important activities during this period.

Key words: Vlastimir Vuković, the Great War, Toplica uprising, Macedonian front, 1914–1918

This paper presents the activities of Vlastimir Vuković during the First World War, starting from the phase of homeland defence, when he, as a sixteen-year-old volunteer, participated in the Battle on Mačkov kamen, to his engagement in the resistance movement during the occupation of Serbia and Toplica uprising. The episode of carrying the letter of Kosta Vojinović's to the Serbian Supreme Command in Thessaloniki is described in detail. Vuković was among the three guerrillas who managed to arrive from Kopaonik to Thessaloniki and hand over a letter to Colonel Danilo Kalafatović. The attention is also paid to the support Vuković provided to Captain Jovan Ilić and pilot Siniša Stefanović, the representatives of the Serbian Supreme Command who were supposed to establish a link with the resistance movement in Toplica and lead it at the moment of the breakthrough of the Salonika front. The paper is mostly based on Vlastimir Vuković's notes, which were compared to the first order resources on Toplica uprising and subjected to a critical analysis.